IV. Vyřizování zápisů úmrtních.

Je-li soud zároveň úřadem pozůstalost projednávajícím, má po předběžném prozkoumání a v případě potřeby po doplnění zápisu úmrtního vyříditi zápis úmrtní sám, v případu opačném pak zaslati jej k vyřízení příslušnému pozůstalostnímu úřadu (§ 71 říz. nesp.).

V. Zápis úmrtní v císařských dvorských budovách nebo v letohrádcích ve Vídni nebo v nejbližším okolí, v příbytcích členů císařské rodiny a osob exterritoriality požívajících opatřuje úřad nejvyššího dvorního maršálka (čl. V. prohlaš. patentu k jur. normě). V budovách vojenských nebo vojskem obsazených obstarává úmrtní zápisy úřad vojenský (zák. ze dne 20. května 1869 č. 68 ř. z.). Srv. též čl. Inventář pozůstalostní, Prohlášení poslední vůle, Odevzdání pozůstalosti.

Zápisy knihovní.

I. Pojem a druhy.

Knihovní zápisy jsou zápisy v knize pozemkové o knihovním tělese a právních poměrech jeho se týkajících. Předmětem jich tudíž jest:

1. Knihovní těleso samo a změny nastalé na něm odepsáním nebo připsáním.

2. Věcná práva na knihovních tělesech a změny jejich (§ 2 kn z.). Účelem a obsahem těchto zápisů jest nabytí, převod, obmezení a zrušení knihovních práv (§ 4 kn. z.) a vyznačení určitých jiných okolností právně závazných (§ 8 kn. z.). Tento druh knihovních zápisů se dělí ve

a) vklady (bezvýminečné nabytí práv nebo bezvýminečné výmazy, intabulace a extabulace),

b) záznamy (výminečné nabytí práv a výminečné výmazy, prenotace) a

c) pouhé poznámky (O jednotlivých druzích knihovních zápisů viz čl. Vklad knihovní, Poznámky knihovní a Záznam knihovní).

II. Knihovní zápisy mohou býti povoleny toliko proti knihovnímu předchůdci t. j. proti tomu, kdo v době podání žádosti jako vlastník nemovitosti nebo práva, jichž zápis se týká, v pozemkové knize jest zapsán nebo pro něhož vlastnictví nebo dotyčné právo současně se vkládá nebo poznamenává (§ 21 kn. z., § 432 o. o. z.).

Výjimky z tohoto pravidla jsou:

1. Když nemovitosť anebo právo knihovní na více osob po sobě mimoknihovně byla převedena, může poslední nabyvatel prokázav svoje předchůdce žádati, aby knihovní převod přímo na něho byl proveden (§ 22 al. 1 kn. z.).

2. Zanikla-li hypotekární pohledávka, kteráž mimoknihovně přešla na osobu třetí, může dlužník žádati za výmaz její bez předcházejícího zápisu převodů mimoknihovních (§ 22 al. 2 kn. z.).

3. Zcizí-li se nemovitosť nebo právo knihovní z pozůstalosti, má se nabyvateli povoliti zápis přímo po zůstaviteli (§ 23 kn. z.). Průkaz o tomto zcizení provede se smlouvou trhovou a potvrzením soudu pozůstalostního, že nabyvatel ve veřejných knihách za vlastníka může býti zapsán (§ 178 cís. pat. ze dne 9. srpua 1854 č. 208 ř. z.).

4. Věřitelé dědicovi, jemuž nemovitý statek napadl, avšak ještě nebyl odevzdán, který tudíž v pozemkové knize není ještě zapsán jako vlastník

jeho, mohou nechati zjistiti svoje nároky na tomto statku (§ 24 kn. z. a § 822 o. o. z.).

5. Ten, v jehož prospěch pořad zamýšleného zcizení ve smyslu § 53 kn. z. byl poznamenán, může do 60 dnů žádati za zápis převodu vlastnictví i tenkráte, když jeho předchůdce již není v pozemkové knize zapsán za vlastníka. (Srv. čl. Pořad knihovní).

III. Zákonné podmínky knihovního zápisu.

Zápis ve knize pozemkové smí býti proveden toliko na základě soudního povolení ku písemnému rozkazu knihovního soudu.

1. Ku povolení zápisu příslušným jest z pravidla soud, u něhož se nachází vložka, ve které zápis má býti proveden. Výjimky z tohoto pravidla jsou:

a) Vklad exekučního práva zástavního povoluje dle různosti exekučního titulu soud zmíněný v § 4 č. 1 až 4 ex. ř. nebo, jde-li o jiný exekuční titul, soud, u něhož se nachází vložka, ve které zápis se má státi (§ 88 č. 1 ex. ř.).

b) Za povolení zápisu vlastnictví k nemovitostem náležejícím do pozůstalosti nebo pohledávek na těchto nemovitostech váznoucích může dědic žádati toliko u soudu pozůstalostního (§ 177 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z.).

c) Za poznámku spornosti lze žádati též u soudu procesního (§ 61 kn. z.); soudní výpověď hypotekární pohledávky (§ 59 kn. z.) musí se státi nyní vždy u soudu knih pozemkových (§ 119 j. n.).

d) Při odepsání a připsání parcel následkem výměny mohou účastníci podati dotyčnou žádosť u kteréhoholi z obou příslušných knihovních úřadů (§ 14 zák. ze dne 6. února 1869 č. 187 ř. z.).

e) O zápis simultánní hypoteky lze žádati ohledně všech vložek simultánně ručících u knihovního soudu, u něhož se nachází vložka hlavní (§ 108 kn. z.).

f) Všechny knihovní žádosti týkající se zástavního práva ve více vložkách simultánně váznoucího, buďtež podány u knihovního soudu vložky hlavní (§ 111 kn. z.).

2. Písemný rozkaz ku provedení zápisu vydává se z pravidla jedině k žádosti stran, nikoli z úřední moci (§ 76 kn. z.) a sice:

a) K žádosti stran: Žádosť za knihovní zápis podává z pravidla ten, kdo zápisem nějakého práva má nabyti; žádosť může však též vycházeti od toho, jehož právo zápisem má býti zrušeno neb obmezeno, předpokládajíc, že souhlas nabyvatelův jest připojen. Sporna jest otázka, zdali knihovní žádosť může býti podána i bez tohoto souhlasu, tudíž zdali prodavač může žádati za vklad vlastnictví pro kupce, zřizovatel hypoteky za vklad zástavního práva pro věřitele (roz. ze dne 19. listopadu 1867. — Srv. Burckhard, System sv. III. § 186, Exner, Hypoth. Recht §§ 26 a 85, Schiffner I, § 97). Na místě osob v právním jednání súčastněných může výjimečně za zápis žádati

α) zmocněnec, jehož plná moc musí býti vykázána a tudíž k žádosti knihovní přiložena. Jde-li o zápis ve prospěch zmocnitelův, stačí všeobecná plná moc; má-li však se státi zápis v neprospěch jeho, jest zapotřebí zvláštní plné moci znějící na podání žádosti knihovní. Zástupci zákonní nebo soudem zřízení nemají zapotřebí zvláštního zmocnění k žádosti o zápis práv nebo výmaz břemen pro osoby nebo jmění, jež zastupují (§ 77 kn. z.).

β) Jestliže ten, kdo nemovitosti nějaké nebo jistého práva knihovního nabyl mimoknihovně, propůjčil jinému další právo na téže nemovitosti nebo témž právu, může tento další nabyvatel žádati též za zápis svého předchůdce (§ 78 kn. z.). Nemohou však věřitelé dědice v knihách ještě nezapsaného nebo ten, kdo proti němu podal žalobu vlastnickou, žádati za zápis jeho vlastnictví (roz. ze dne 28. ledna 1873 č. 265, sb. »Gl. U.« č. 4851, ze dne 5. února 1874 č. 848, sb. »Gl. U.« č. 5247), rovněž ne věřitel, ani když mu podzástavní právo bylo uděleno, o zápis hypoteky dlužníku jeho propůjčené (roz. ze dne 22. června 1875 č. 6734, sb. »Gl. U.« č. 5769; roz. ze dne 28. července 1875 č. 8020, sb. »Gl. U.« č. 5818), dále věřitel legatářův o zápis statku tomuto připadlého (roz. ze dne 2. května 1878 č. 4948 a 5310 sb. »Gl. U.« č. 6948 a 6949), aniž věřitel exekuci vedoucí o zápis vlastnictví svého dlužníka (roz. ze dne 23. května 1882 č. 4783, sb. »Gl. U.« č. 8996, ze dne 24. září 1884 č. 9618, sb. »Gl. U.« č. 10.179, jinak roz. ze dne 20. června 1882 č. 6073, sb. »Gl. U.« č. 9019).

γ) Rukojmě může, když věřitel zástavního práva na nemovitosti nebo knihovním právu dlužníkově jemu propůjčeného nedává si zapsati, jménem jeho žádati za zápis takový (§ 79 kn. z.).

δ) Za zápis nedílných práv společných žádati může každý podílník jménem svým a jménem ostatních podílníků (§ 80 kn. z.).

b) V ý j i m e č n ě nařizují se knihovní zápisy z ú ř e d n í m o c i:

α) Podle § 2 zák. ze dne 23. května 1883 č. 82 ř. z. má s o u d p o z ů s t a l o s t n í z úřední moci nařídíti vklady, jejichž základ stanoven jest postupem řízení pozůstalostního ve formě ku vkladu potřebné, jestliže do 6 neděl, co odevzdání pozůstalosti vešlo v moc práva strany samy o zápis nežádaly a soud má v rukou potřebné snad listiny, které nejsou vyhotovením jeho vlastních rozhodnutí; před uplynutím zmíněné lhůty může soud vklady takové nařídíti jenom, když účastníci v ten rozum se prohlásí.

β) Vedle zákona ze dne 7. července 1896 č. 140 ř. z. nařídíti se má z úřední moci v k l a d p r o p ů j č e n é c e s t y n e z b y t n é a s ním vklad zástavního práva pro vyměřenou jistinu náhradní, nebyla-li ihned zaplacena, jakož i vklad výmazu zrušené cesty nezbytné (§§ 17 a 24 cit. z.).

γ) P o z n á m k a z a h á j e n í k o n k u r s u (§ 20 a kn. z.), výmaz zápisů předsevzatých na základě záznamu vlastnického práva nebo převodu hypotekární pohledávky, byl-li záznam vymazán a výmaz zápisů dobytých proti dřívějšímu vlastníku nebo zástavnímu věřiteli, byl-li záznam spraven (§ 49 kn. z.); výmaz zápisů týkajících se výmazného práva, byl-li záznam výmazu spraven (§ 50 kn. z.).

δ) Výmaz poznámky pořadu, jestliže ve lhůtě 60denní žádosť o zápis nebyla podána nebo nebyl vyčerpán obnos, pro který poznámka pořadu byla zapsána (§ 58 kn. z,).

ε) Poznámka povolené exekuční dražby a vnucené správy nemovitosti nebo práva v knihách pozemkových zapsaného (§ 72 kn. z. a §§ 98 a 134 ex. ř.).

ζ) Poznámka »až do dojití originálu« (§ 88 kn. z.), »až do dojití překladu« (§ 89 kn. ř.).

η) Poznámka odmítnuté žádosti knihovní (§ 90 kn. z.).

ϑ) Výmaz poznámky této (§ 101 kn. z.).

ι) Zápis simultánního závazku (§ 107 kn. z.).

κ) Přenos zápisů z vymazané vložky hlavní do vložky vedlejší (§ 113 kn. z.).

λ) Poznámka rekursu a výmaz její (§ 129 kn. z.).

μ) Výmaz poznámky zamítavého výměru (§ 131 kn. z.).

IV. Zvláštní nařízení výkonu nebudiž ani v soudcovském usnesení vysloveno ani k němu při zaslání usnesení ústně nebo písemně připojeno. Soudcovská usnesení, dle nichž má býti proveden nějaký knihovní zápis (výměry knihovní) buďtež před vyhotovením k výkonu zápisu předložena v konceptu k nahlédnutí úředníku, jemuž vedení knihy pozemkové jest svěřeno (úřadu knihovnímu); odevzdáním povolujícího usnesení listovnímu jest od soudu knihovního písemný příkaz dle § 102 kn. z. potřebný udělen. Tím ovšem není vyloučeno, aby soud knihovní ku svému zápisnému usnesení po případě dodatkem připojil poučení pro listovního (§ 198 jedn. ř. ze dne 5. května 1897 č. 112 ř. z.). Knihovní poznámky v rozepři a zápisy knihovni v řízení exekučním buďtež provedeny beze zvláštního usnesení pouze na základě předloženého usnesení v prvopisu (viz čl. Knihy pozemkové; §§ 138 a 157 cit. jed. ř.).

V. Provedení knihovního zápisu.

Knihovní zápis budiž bez prodlení na příslušném místě pozemkové knihy proveden. Zápis budiž stručný a zřetelný. V čele každého zápisu budiž položeno číslo podací (praesentatum) obsažené v denníku pro podání knihovní (§ 77 cit. jed. ř. a min. nař. ze dne 12. ledna 1872 č. 5 ř. z.). Při všech podáních ve věcech knihovních a podáních, jež vedle jiného také k nějakému úřednímu jednání knihovnímu vésti mají, třeba v podatelně ve značce podací i hodinu podání uvésti. Dojde-li více podání, která se vztahují na tutéž nemovitosť nebo na totéž právo v knihách zapsané, do podatelny současně, budiž při značce podací každého z těchto podání na podání ostatní současně došlá krátce poukázáno; tato poznámka o současnosti (současně s č. . . .) budiž vyznačena též v denníku pro podání knihovní a vedle praesentata i v zápisu v knize pozemkové (§§ 66 a 77 cit. jedn. ř., § 103 kn. z.). Má-li býti některá vložka vložkou hlavní nebo vedlejší, budiž v praesentatu dotyčného zápisu i tato okolnosť vyznačena (»vložka hlavní . .«, »vložka vedlejší . .«). Byl-li vložen výmaz vkladu nebo záznamu, nebo byla-li poznámka vymazána, budiž v zápise vymazaném příslušné slovo druh jeho označující (vklad, záznam, poznámka) červeným inkoustem podtrženo; jde-li o vklad toliko částečného výmazu vkladu nebo záznamu, budiž příslušné slovo v dotyčném zápise červeným inkoustem pouze podtečkováno. Jestliže při hypotece simultánní přestala některá vložka býti vložkou hlavní nebo vedlejší, buďtež slova »vložka hlavní« nebo »vložka vedlejší« červeným inkoustem podtržena. Byl-li některý ze zmíněných zápisů následkem rekursu vymazán, budiž znamení učiněné červeným inkoustem (čára, tečky) opět červeným inkoustem přetrženo (§§ 4 až 13 nař. ze dne 12. ledna 1872 č. 5 ř. z.).

VI. Výkon zápisu budiž dle § 105 kn. z. na listině, na jejímž základě byl proveden nebo není-li takové listiny na vyhotovení povolujícího výměru, jež má býti žadateli doručeno, potvrzen. V tomto potvrzení budiž uveden výměr zápis povolující nebo nařizující jakož i místo v pozemkové knize, kde zápis byl vykonán (§ 16 cit. nař.).

VII. Oprava knihovních zápisů.

Zápis knihovní může se odchylovati od skutečného stavu právního:

1. následkem nedopatření úřadu knihovního,

2. následkem nesprávného rozhodnutí nebo nařízení soudu, nebo konečně

3. následkem skutečností právních, jež nesouhlasí s listinou, na jejímž základě zápis byl proveden, nebo jež nastaly po zápisu a jež mají v zápětí zánik nabytého práva.

K č. 1. Stala-li se chyba při zápisu a byla-li ještě před jeho skončením zpozorována, budiž ihned opravena, aniž by bylo zapotřebí vyžádati si k tomu cíli příkazu knihovního soudu. Oprava chyby objevené teprve po skončení zápisu může býti provedena toliko ku příkazu knihovního soudu, kterýž má, když by chyba vůbec mohla míti nějaké právní účinky, vyslechnouti o opravě její účastníky (§ 104 kn. z.). Výslechu stran bude zejména tenkráte zapotřebí, když na základě nesprávného zápisu další zápisy byly provedeny nebo mají býti povoleny. Souhlasí-li všechny strany navrhovanou změnou, budiž příslušný příkaz bez dalšího vydán; byly-li však vzneseny proti zamýšlené opravě námitky, buďtež strany odkázany na pořad práva a zároveň určena lhůta k podání žaloby (srv. Burckhard, System III, § 178).

K č. 2. Nápravy této nesprávnosti lze se domáhati podáním r e k u r s u.

K č. 3. Opravným prostředkem k docílení této změny jest ž a l o b a n a v ý m a z.

VIII. Ú č i n k y k n i h o v n í c h z á p i s ů. Srv. čl. Knihy pozemkové, Poznámky knihovní, Vklad knihovní, Záznam knihovní.

IX. P r á v o p o p l a t k o v é.

Zápisy do veřejných knih a sice:

1. k nabytí v l a s t n i c k é h o p r á v a a p o ž í v a c í h o neb u ž í v a c í h o práva k nemovitostem podléhají poplatku $1^1/_2\,\%$ z ceny;

2. jde-li nabytí jiných v ě c n ý c h p r á v, jež lze oceniti a jichž cena nepřesahuje 100 zl., podléhají knihovní zápisy $^1/_2\,\%$ poplatku dle ceny (pol. s. 45 ad *A*, *b*, ad *B*, *a* popl. z.).

3. Od poplatku jsou o s v o b o z e n y:

a) zápisy, jichž předměty nelze oceniti nebo jichž cena nepřevyšuje 100 zl. (pol. s. 45 ad *B*, *b* popl. z.);

b) zápisy o převodech majetku mezi živými nebo na případ smrti, z nichž příslušný poplatek byl již zapraven (pol. s. 45 ad *A*, *a* popl. z.);

c) výmazy (pol. s. 45 ad *D*, *aa* popl. z.);

d) zápisy při vyvazení pozemků;

e) opětované zápisy téhož práva v řízení sporném nebo exekučním pro tytéž osoby;

f) zápisy téhož práva na více nemovitostech, převod jeho s jedné nemovitosti na jinou nemovitosť témuž vlastníku náležející, obmezení zapsaného práva na část téže věci, rozdělení ručení za právo na více nemovitostech zapsané na jednotlivé věci (zrušení závazku simultánního);

g) zápisy o rozdělení vlastnictví nebo požívacího práva mezi podílníky, pro něž, k nerozdílné ruce jest zapsáno;

h) zápisy práv, jež vlastník nebo požívatel nemovitosti při jejím převodu si pro svoji osobu vyhradil nebo vymínil, j. pohledávky z trhové smlouvy, důchod, výměnek a pod.;

i) zápisy práv oněch osob, jež při bezplatném převodu věcí dle zákona nedílných mezi živými nebo na případ smrti nebo při částečně

úplatném odstoupení takových věcí některému z nepominutelných dědiců mají právo žádati, aby jich nároky dědické nebo z darování pocházející z ceny postoupených věcí byly uspokojeny;

k) zápisy, jichž jest zapotřebí k tomu cíli, aby poslední nabyvatel práva v knihách zapsaného jako právní nástupce mohl býti zapsán (pol. s. 45 *D*, *bb*—*hh* popl. z.).

Poplatek má zapraviti ten, v jehož prospěch zápis se děje, žádá-li však za zápis ten, kdo právo dotyčné propůjčil, ručí i on za poplatek ze zápisu rukou společnou a nerozdílnou. V žádosti za knihovní zápis na základě právní listiny nebo právního jednání, jež podléhají bezprostřednímu poplatku, budiž podán průkaz, že poplatek byl již zapraven nebo potřebné ohlášení k jeho vyměření učiněno, ač nevysvítá-li z listiny samé, že byl poplatek zaplacen. Nebyl-li průkaz tento podán, budiž zaslán vždy opis dotyčné listiny úřadu poplatky vyměřujícímu a to i tenkráte, když žádosti knihovní vyhověno nebylo (pozn. k pol. s. 45 popl. z.).

Žádosti o zápisy do veřejných knih týkající se nemovitostí a práv jim na roveň postavených podléhají z prvního archu poplatku 1 zl. 50 kr. (pol. s. 43 popl. z.), nepřesahuje-li však cena práva, jež má býti zapsáno, 50 zl., podléhá knihovní žádosť kolku 50 kr. a nepřevyšuje-li cena práva 100 zl., kolku 75 kr. Poplatek z podání o superintabulaci zástavního práva exekučního na zástavním právu ve veřejných knihách již zapsaném obnáší 12 kr., jestliže cena práva, jež má býti zapsáno, bez příslušenství nepřevyšuje 50 zl., a 50 kr., jestliže převyšuje 50 zl, z každého archu (§ 17 zák. ze dne 20. června 1868 č. 67 ř. z. a § 1 cís. nař. ze dne 26. prosince 1897 č. 305 ř. z.).

Zápůjčka.

Smlouva o zápůjčku jest buďto úmluva, že zápůjčka budoucně bude dána, t. j. úmluva budoucí smlouvy, nebo skutečné dání zápůjčky, t. j. vlastní smlouva o zápůjčku. Smlouva o zápůjčku jest skutečný převod věci spotřebitelné k volnému nakládání proti převzetí závazku vrátiti totéž množství věcí téhož druhu a téže dobroty. Vypůjčitel nabude neobmezené právo vlastnické věci zapůjčené, naproti tomu vzejde jemu závazek vrátiti stejné množství téhož druhu a téže dobroty, kterýžto závazek jest samostatným, poněvadž se jím nabyté právo vlastnické nikterak neobmezuje. Vzhledem k tomu, že se zde převádí vlastnictví, musí býti zapůjčitel sám vlastníkem zapůjčené věci. Jsou-li to věci zastupitelné, jež byly-li s jinými smíseny, a nelze-li jich odděliti (§ 371 o. o. z.), nabývá zapůjčitel nehledě k tomu, plného vlastnictví. To platí zejména o penězích, a o papírech majiteli svědčících. V těchto případech má vlastník toliko právo na náhradu škody proti zapůjčiteli. Dalším důsledkem toho, že se nabývá právo vlastnické, jest že zapůjčitel nemůže věc žalobou vlastnickou zpět žádati (vindikovati), byť by věc i ve své individualitě tu ještě byla; on má toliko obligační nárok na vrácení téhož množství, téhož druhu a téže dobroty. Smlouva o zápůjčku vyhledává ku své platnosti na obou stranách plné právo disposiční: na straně zapůjčitele, poněvadž nakládá se svým majetkem, na straně vydlužitele, poněvadž béře na se závazek. Nedostává-li se disposičního práva zapůjčiteli, může poručenstvo nebo jinaké zastupitelstvo vlastnictví vindikovati, neb jelikož vindikace asi jen v řídkých případech bude možnou, to co bylo zapůjčeno zpět žádati (§ 877 o. o. z.) vzhledem ku neplatnosti smlouvy vůbec; nedostává-li se práva disposičního vypůjčiteli,